

FEUILLETON - DEEL 2

Terug in Nederland

In februari 2000 plaatste YN een artikel over Rohan Fernando, een Sri Lankaanse Nederlander met schizofrenie. Geschreven door Jolanda Brunnekreef, zijn ex-partner. Twintig jaar later doet zij in YN verslag hoe het met hem gaat en wat zij als mantelzorger tegenkomt. 'Er is in die tijd veel veranderd. Maar de kern is hetzelfde. Onlangs sprak Lalith, zoals zijn echte naam luidt, de zin opnieuw uit: 'Mijn ziekte heb ik overal, waar ik ook ben'.

In de acht maanden dat de psychotische Lalith terug was in Sri Lanka, had ik mijn leven zo goed en zo kwaad als het ging opgepakt. Ik verhuisde naar een studentenflat, volgde colleges, sportte veel, deed een cursus, maakte nieuwe vrienden. Kortom, ik hield mezelf druk bezig om maar niet aan Lalith te hoeven denken. 's Nachts was ik bang om te gaan slapen, omdat de pijn van het gemis bij het wakker worden des te erger was. Mijn ouders dachten dat ik goed bezig was, hoopten op z'n minst dat Lalith naar de achtergrond zou verdwijnen. Maar op het moment dat ik de brief met de verklarende term 'schizofrenie' ontving, stond mijn besluit vast: ik reisde opnieuw naar Sri Lanka.

Je zult me niet vinden

Om de vlucht betaalbaar te houden, vloog ik via Pakistan, waar ik twee nachten in een hotel sliep. Een belevenis op zich,

waarover ik later een spannend verhaal schreef waarmee ik een schrijfwedstrijd won (voetnoot: het verhaal werd in een boek gepubliceerd: 'Gek van reizen' bij Uitgeverij Kontrast).

Op het moment zelf was de ervaring allesbehalve leuk. Daar kwam nog bij dat Lalith me had laten weten dat hij boos was over mijn voornemen om niet bij hem en zijn familie te logeren. 'Je kunt me zoeken waar je wilt, maar je zult me niet vinden', had hij eraan toegevoegd. Ik wist dus niet eens zeker of mijn reis naar Sri Lanka zinvol zou zijn.

Maar hij was er wel, zoals ik gehoopt en stiekem wel verwacht had. Op weg van het vliegveld naar huis in Moratuwa, zag ik de gevolgen van de overstromingen die plaats hadden gevonden na heftige moessonregens. Honderden mensen bivakkeerden langs de kant van de weg, beroofd van huis en haard. Onderweg praatte Lalith honderduit en het was me binnen enkele seconden duidelijk hoe ziek hij nog steeds was. Hij had het over achtervolgers, complotten en vergeleek zichzelf met John Lennon en Jezus.

Geen partners meer

Voorzichtig legde ik hem uit dat ik in de acht maanden van scheiding besloten had, dat wij geen partners meer konden zijn. Lalith vond dat logisch: 'Zoals ik nu ben, kan ik voor niemand een partner zijn.' Tegelijkertijd was het voor mij helder dat

ik hem niet hier, in dit land in oorlog, kon achterlaten. Zijn familie begreep niets van zijn ziekte, had hem zelfs de deur gewezen. Lalith zwierf dagenlang op straat rond en dacht erover zichzelf van het leven te beroven, toen een vriend hem net op het nippertje in huis had genomen. Ook de privacy die hij zo hard nodig had, was een onbestaand begrip in Sri Lanka. Dan nog de onbekendheid met psychische ziekten en het huizenhoge stigma erop: voor mijn gevoel had ik geen keuze: hij moest in elk geval mee terug naar Nederland.

Ook de terugreis ging via Karachi, Pakistan. Onze combinatie bracht de mensen daar in hoge staat van verwarring. Nu was dat in Nederland en Sri Lanka ook het geval, maar in Pakistan leidde het tot nog meer commotie. Een verhaal daarover had vast weer een prijs gewonnen! Met hoge koorts en ijlend kwam Lalith terug in Nederland. Een periode van drie moeilijke jaren volgde. Hierover meer in het volgende deel.

Jolanda Brunnekreef

Jolanda Brunnekreef is cultureel antropoloog, schrijver en mantelzorger van haar ex-partner met schizofrenie én redactielid van YN.